

УДК 316.323.1:1:348

МАКСИМЕНЮК М.Ю.,
кандидат філософських наук, доцент кафедри
менеджменту організацій та управління проектами
Запорізька державна інженерна академія
(Україна, Запоріжжя) E-mail: marina.maximenuk@mail.com

КРИЗОВІ Й КОНФЛІКТНІ СИТУАЦІЇ «НОВОГО ПОКОЛІННЯ» У СУЧАСНОМУ ПОЛІЕТНІЧНОМУ СОЦІУМІ ТА СПРОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

В статті дається кризових й конфліктних ситуацій «нового покоління» у сучасному поліетнічному соціумі та спроби їх подолання. Для досягнення цієї мети проаналізовано логіку розгортання кризових й конфліктних ситуацій «нового покоління» у сучасному поліетнічному соціумі в епоху глобалізації причини впливу етнонаціональних та регіональних факторів на перебіг конфліктів в Об'єднаній Європі, а саме, головним чином мовних, міжрелігійних, міжконфесійних, економічних і територіальних; обґрунтовано сутність процесів глобалізації та прояви нового типу конфліктів; виявлено еволюцію у поглядах на конфлікти від традиційного «класичного» типу до нових форм миротворчих операцій, які мають часто багатокomпонентний характер.

***Ключові слова:** кризові ситуації, конфліктні ситуації, конфлікти «нового покоління», сучасний поліетнічний соціум, глобалізація.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Як свідчить аналіз подій, які супроводжують етнонаціональні та регіональні відносини в деяких мультинаціональних країнах Старого світу, пострадянських країнах, а також на Близькому Сході, світ став сьогодні свідком «нового покоління» конфліктних і кризових ситуацій, здатних привести до масових вбивств та матеріальних руйнацій. Тому нові конфлікти у поліетнічному соціумі Об'єднаної Європи, соціумах пострадянського та арабського типів сьогодні стали предметом пильної уваги і вивчення не тільки з боку окремих дослідників і державних діячів, але й держав і практично всіх міжнародних організацій, перш за все Організації Об'єднаних Націй. Хоча кожний окремо етнонаціональний конфлікт і має специфічні риси, все ж слід говорити про ряд схожих рис цієї категорії «конфліктів» [1, р.45].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Більшість характерних рис сучасних етнонаціональних та регіональних криз та конфліктів які впливають на розвиток поліетнічного соціуму зумовлені економічними, ідеологічними, або політичними розбіжностями, викликаними етнонаціональними або регіональними факторами. Ця умова іноді утруднювала пояснення причин етнонаціональних конфліктів, ускладнювала заходи по їх

локалізації і деескалації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Слід враховувати такі особливості сучасних етнонаціональних та регіональних криз та конфліктів, як, по-перше, “повна їх неузгодженість” з міжнародним правом, або правом певної держави; по-друге, невідпрацьованістю, нечіткістю самих правових норм (наприклад, в Україні – це ситуація з мовами, невизначеність правового статусу понять «народ України» і «український народ» тощо), по-третє, впевненість сторін у тому, що кризові ситуації можуть бути вирішені тільки в площині силового варіанту.

Мета й завдання дослідження. Мета дослідження – розглянути кризові й конфліктні ситуації «нового покоління» у сучасному поліетнічному соціумі та спроби їх подолання.

Проблемна ситуація в тому, що почнемо із схожих рис регіональних та етнонаціональних криз і конфліктів у поліетнічному соціумі європейського типу. Тут більшість таких криз та конфліктів, незважаючи на чисельні спроби їх урегулювання, залишаються просто «замороженими» або «відкладеними» в умовах низки країн Об'єднаної Європи. Справа у тому, що у процесі західноєвропейської інтеграції економічні, військові і політичні аспекти були сплетені у єдиний вузол. Вони підлягали комплексному вирішенню, за умов якого, наприклад, економічна інтеграція виступала засобом для досягнення політичної стабільності і забезпечення воєнної безпеки. За кулісами, натомість, відбувався процес перманентного узгодження політичних інтересів, єдність яких гарантувала безконфліктний розвиток [2, р.5].

Досягнення мети потребує вирішення низки методологічних та праксіологічних завдань наукового дослідження:

- проаналізувати логіку розгортання кризових й конфліктних ситуацій «нового покоління» у сучасному поліетнічному соціумі в епоху глобалізації;
- проаналізувати причини впливу етнонаціональних та регіональних факторів на перебіг конфліктів в Об'єднаній Європі, а саме, головним чином мовних, міжрелігійних, міжконфесійних, економічних і територіальних;
- обґрунтувати сутність процесів глобалізації та прояви нового типу конфліктів;
- виявити еволюцію у поглядах на конфлікти від традиційного «класичного» типу операцій з підтримки миру, в основному пов'язаних з використанням воєнного персоналу, до нових форм миротворчих операцій, які мають часто багатокomпонентний характер.

Обговорення проблеми

Однією з причин впливу етнонаціональних та регіональних факторів на перебіг таких конфліктів в Об'єднаній Європі є, головним чином, мовна, міжрелігійна, міжконфесійна, економічна і територіальна зумовленість їх виникнення. А це в свою чергу утруднює можливість прийняття кардинальних і невідкладних заходів з їх попередження і вчасного вирішення. Як приклад ми

можемо навести баскську проблему в Іспанії, яка у своєму сучасному вигляді сформувалась вже за часів диктатури Франсіско Франко, а реально існувала декілька століть.

Деякі регіональні конфлікти у рамках федеративних держав (наприклад, у ФРН), якщо й виникали, то їх вдавалося відносно швидко і ефективно локалізувати в основному федеральними заходами, у відповідності із внутрішнім правом, без будь-якої допомоги ззовні. Натомість після воз'єднання Східної та Західної частин країни регіональні проблеми, обтяжені елементами часом складних відносин між частинами німецького етносу, знов почали виникати, і вважати, що вони остаточно вирішені, було б зарано.

Розуміючи, що подолати розбіжності історичного, ідеологічного, економічного та, частково, етнічного плану між регіонами об'єднаної Німеччини одразу не вдасться, німецькі органи влади поставили процес подолання кризових та конфліктних явищ на наукову основу, про що інформують довідкові видання [3]. Так, регіональні проблеми вивчаються тут у Науково-дослідному центрі територіального планування при Держплані, який є головною організацією з цих питань, Інституті географії Академії наук, на кафедрі територіального планування Вищої економічної школи імені Бруно Лейшнера у Берліні та в інших наукових і учбових центрах.

Слід звернути увагу на те, що розуміючи підвищений ризик конфліктності у регіональних відносинах, Німеччина зосередила увагу на таких напрямках, як аналіз загальних закономірностей розміщення продуктивних сил у розрізі регіонів країни, вивчення особливостей розвитку територіальних структур (економічних та поселенських), розробка основних положень і варіантів розвитку соціальної інфраструктури регіонів, а також інструментів територіального планування, у тому числі методів моделювання регіональних процесів.

Ми навмисно зосереджуємо увагу на німецькому досвіді вивчення та подолання регіональних та етнонаціональних розбіжностей, адже Україна чимось схожа на Німеччину, зокрема, своєю регіональною неоднорідністю, а також характером поліетнічності, у якій навіть титульний етнос складається з низки близьких, але не тотожних субетносів.

Інша група причин криз та конфліктів у міжетнічних та регіональних відносинах полягає у тому, що у випадку ж краху деяких держав, які увійшли нині до об'єднаної Європи, сучасні етнонаціональні конфлікти набули нових особливостей, нового виміру та інтенсивності, а спроби вирішити їх за допомогою третіх сторін (у першу чергу, США та країн НАТО) приводили до їх подальшої ескалації і різкого загострення протистояння ворогуючих сторін.

Застосування військових засобів сьогодні пов'язується з використанням засобів невійськових, серед яких головним стає політичне маніпулювання з використанням всієї сили інформаційних технологій, різноманітних варіантів асиметричного, оригінального, непередбачуваного застосування самих різноманітних військових і невійськових способів боротьби [4, р. 52].

Як свідчить аналіз, важливою характеристикою сучасних

етнонаціональних конфліктів в Об'єднаній Європі є відсутність чіткого визначення законних авторитетних сторін у конфлікті, що ставить у тяжкий стан і посередників, і міжнародні організації в їх зусиллях налагодити зв'язки і втягнути у переговори представників ворогуючих угруповань, кланів і формувань. Хочемо наголосити на тому, що однією з причин таких криз та конфліктів є невідповідність світових правових норм, розроблених в ООН, європейських правових норм ЄС та Європарламенту національним правовим нормам, історично притаманним деяким окремим країнам. Отже, одна й така ж проблема реально існує у трьох нетотожних правових полях, що тільки підсилює низку протиріч на усіх цих рівнях.

Відсутність загального і єдиного порядку і складність ідентифікації реального носія влади призвели до серйозних труднощів у налагодженні прямого діалогу з реальним, а не формальним керівництвом різних рухів, груп, кланів. Навіть якщо і не вдавалося встановити контакти і діалог з неурядовими групами і утвореннями і у кінцевому випадку заключити угоду, то він відбувався на більш низьких рівнях, що ускладнювало і без того складне становище у районі конфлікту. Необхідність мати справу в етнонаціональних конфліктах не з державними структурами влади, а з певними неурядовими утвореннями ускладнювали і сам процес подолання криз та урегулювання конфліктів. Як свідчить аналіз, труднощі урегулювання етнонаціональних конфліктів з боку ООН, в тому числі за допомогою операцій з підтримки миру, приводили до того, що на цьому тлі народжувались нові форми криз та конфліктів (наприклад, ситуація у Косово), які потребували й потребують нових форм миротворчих операцій.

В останні роки ООН перейшла, як відомо, від традиційного «класичного» типу операцій з підтримки миру, в основному пов'язаних з використанням воєнного персоналу, до нових форм миротворчих операцій, які мали часто багатокomпонентний характер. Так, ООН частіше, чим в минулому, направляла свою місію на встановлення фактів і спеціальних представників Генерального Секретаря ООН. Частіше, чим раніше, проходило розгортання груп спостерігачів під егідою ООН і проводилися операції з підтримки миру, в яких були задіяні значні військові і поліцейські контингенти ООН, а також цивільні спеціалісти з самих різних сфер людської життєдіяльності.

Новим видом миротворчої діяльності ООН з метою подолання сучасних етнонаціональних конфліктів було створено організації з проведення великих гуманітарних операцій, участь ООН у створенні механізмів виборів і стимулюванні активності населення, а у ряді випадків навіть надання консультативної допомоги та іншої допомоги у розробці конституцій (наприклад, в Югославії). У всіх цих миротворчих акціях ООН задіяні їх установи, а самі операції були багатокomпонентними, про що свідчать геополітичні імплікації етнополітики у рамках ООН [5, с. 87 - 96.].

Аналізуючи спроби ООН, Євросоюзу та інших міжнародних організацій врегулювати нові категорії конфліктів і суперечок, неможливо не визнати, що іноді вони були невдалими, а в деяких випадках вони приводили до загострення

конфліктів і дестабілізації обстановки у ряді районів земної кулі, в тому числі і на європейському континенті. Більше того, ООН та інші міжнародні організації все частіше піддавалися спокусі вирішувати конфлікти і суперечки карально-поліцейськими і військово-силовими методами, нав'язували умови вирішення таких суперечок і конфліктів за допомогою воєнної сили. А методи такого роду, як свідчить історія, завжди були контрпродуктивними і лише заганяли конфлікти вглибину, закладаючи тим самим міну уповільненої дії під всю систему міжнародних відносин.

Другим важливим наслідком цього інтервенціоністського уклону в діяльності ООН та інших міжнародних організацій стала втрата віри в ефективність і здатність таких організацій вимагати справедливого, міцного, і безперервного миру у відповідності з міжнародним правом вирішення нових конфліктів і суперечок. У результаті принципи і норми Статуту ООН і міжнародного права піддаються забуттю. Слід погодитись із тим, що асиметричні загрози потребують майже нових стратегій протидії ним. На перше місце виходить інформаційно-психологічний аспект конфлікту [6].

Деякі дослідники і політичні діячі взагалі порівнюють нинішній стан на планеті із станом напередодні нової світової війни, після якої не буде ні переможців, ні переможених, а людство може бути відкинутим на декілька століть назад. Тому необхідно відмовитися від військово-силових методів вирішення суперечок і конфліктів, від спроб нав'язати силою умови урегулювання конфліктів, більше покладатися на досягнення взаємних домовленостей між самими протидіючими сторонами, вимагати не тимчасових політично вмотивованих "планів" і "схем" урегулювання, а враховуючих інтереси усіх сторін і заснованих на принципах і нормах міжнародного права договорів. Як відмічає С. Стайкуца, з яким ми цілком погоджуємось, "сучасна цивілізація має антиентропійну спрямованість і в своєму розвитку виробляє на основі новітньої інформації способи та методи зближення й інтеграції різноспрямованих соціальних процесів, різних систем цінностей і норм, перетворюючи їх на надбання соціуму" [7, с.6].

Стає технічно можливим та економічно виправданим цілеспрямований вплив не військовим шляхом, а шляхом маніпулювання інформаційними потоками, доступ до яких сторони конфліктів намагаються отримати чи, навпаки у які вони можуть бути штучно зануреним всупереч своєї волі [8, с.64-70].

Характерною рисою суперечок і конфліктів в Об'єднаній Європі останнього часу є також те, що, як правило, вони викликані масовими міграціями й, у свою чергу, викликають нові хвилі міграцій. Як відмічають українські дослідники А. Ткаченко, В. Воронкова та М. Ткаченко, «у сучасних умовах глобалізації однією з найбільш суперечливих проблем економічного розвитку є проблема транснаціоналізації національних економік, що пов'язана з міжнародною міграцією робочої сили» [9].

Зростаюча кількість конфліктів, їх затяжний характер та інтенсивність призводять також до появи великої маси людей, які переміщуються у рамках

своєї країни чи за її межами, біженців і осіб, як потребують притулку. Колишній Генеральний секретар ООН Х. Перес де Куельяр в своїй доповіді про роботу Організації (1991 р.) відмічав, що через конфлікти покинули місця свого проживання 37 млн. чоловік. Все зростаючий потік біженців не обійшов стороною і європейський континент.

Одна тільки війна в Хорватії, Боснії і Герцеговині зіграла з своїх місць більше 2 млн. чоловік. Величезні маси біженців і переміщених осіб з'явилися також на території колишнього Радянського Союзу. Через розруху в ході військових конфліктів, породжену війною ізоляцією общин, від недостатньої кількості товарів першої необхідності та порушення нормального життя людей виникають серйозні соціальні проблеми, результатом яких є бідність, бездомність і голод у великих масштабах. На відміну від масових міграцій в минулому, які були в основному переселенням на нові землі, а не в «старі суспільства», сьогодення хвиля біженців та іммігрантів захоплює переважно індустріально розвинуті держави Європи, а їх руйнівні наслідки починають відчувати, зокрема, країни Європейського Союзу.

Згідно даних Управління Верховного комісара ООН у справах біженців в 1992 р., кількість осіб, що потребують притулку, та іммігрантів в країни ЄС досягло 556947 людей, із них 64% є вихідцями з інших європейських держав, головним чином із колишньої Югославії і країн Східної Європи. При цьому число біженців і осіб, що шукають притулок в країнах ЄС, із держав Східної Європи майже подвоїлося – з 186659 осіб в 1991 р. до 356720 в 1992 р. В одній тільки Німеччині в 1992 р. шукали притулок 437996 людей, причому тільки три четверті із них являлися біженцями із Східної Європи [10].

Такий приплив біженців приводить до дестабілізації суспільного життя, вибухам насилля, заворушенням, як свідчать антитурецькі виступи в Німеччині. Це, в свою чергу, змушує низку європейських країн (наприклад, Німеччину, Францію та ін.) приймати жорсткі антиімміграційні закони. Крім того, вирішення проблеми біженців і переміщених осіб, є прямим наслідком етнонаціональних і регіональних конфліктів, потребує все більше матеріальних і фінансових витрат, що покладаються на більш розвинуті країни. Нині стає загально визнаним, що урегулювання суперечок і конфліктів неможливе без певного вирішення питання про біженців і переміщених осіб. Ця важлива сторона справи, як свідчить практика, враховується практично у всіх програмах врегулювання етнонаціональних конфліктів, які приймаються ООН. Проте, як свідчить аналіз, ключова мета у цьому смислі полягає у необхідності розуміння доцільності зводити інтеграцію до єдиного «євросоюзного» типу. Альтернативною гіпотезою може слугувати можливість багатоманітних варіантів цього зближення, що й буде оптимальнішою протидією регіональним конфліктам [11].

Але поки науковці та політики розмірковують, як кінець-кінцем, робити, практично в усіх типах поліетнічного соціуму народжується, а, точніше, поновлюється практика агресивного націоналізму.

Найбільшим проявом агресивного націоналізму є практика «етнічних

чисток» і пов'язаних з ними насильств, вбивств, розрухи, нищення матеріальних цінностей, що викликає дезорганізацію суспільного життя держав, може привести до розколу і дроблення країн на дрібні етнічні частини. Вплив агресивного націоналізму і сепаратизму прокотився по всій Європі, агресивний націоналізм залишає свій слід по всьому світу. На жаль свого апогею він досяг на теренах України, в її східній частині.

Як свідчить аналіз, світова спільнота виявилася не підготовленою до боротьби з цим загрозливим явищем і, як свідчить практика, не усвідомлює повною мірою небезпеки цієї руйнівної сили, виробляючи різні варіанти шляхів, як досягти миру, єдності, інтеграції. «Якщо у Євросоюзі на зближення працює демократична ідея, то у Східній Азії – економічний прагматизм, який не підкріплений підтримкою потужного фактору соціокультурної специфіки (ідентичності)» [12]. Проте, якщо вчасно не прийняти ефективних заходів, то може відбутися непоправне: світ буде втягнутий у хаос і смуток і стане безсистемним. Адже вже зараз по всій земній кулі різні за чисельністю етнічні групи і національні меншини, які нараховують декілька десятків тисяч людей, заявляють про свої права на землі та території, які їм належали в недалекому минулому, вимагають і часто отримують самостійність і незалежність – володіння власним прапором, армією, валютою – і в кінцевому рахунку стають членами ООН та інших міжнародних організацій.

Наприкінці 2014 року світ зіткнувся з новою проблемою, коли ядерна держава, постійний член ради ООН, сама порушує кордони сусідньої держави, сприяє тероризму і при цьому загрожує світу своїм ядерним потенціалом. Мова йде про Росію. Людська цивілізація ще не стикалася з таким випадком, і як показують події, не готова до таких викликів. Ніхто не хоче війни.

Сучасна цивілізація стоїть на межі хаосу, розрухи підвалин, що стримують мир і порядок на планеті Земля. Враховуючи, що, згідно з підрахунками вчених, сьогодні на планеті проживає 3 тис. народів і народностей, а держав нараховується понад 190, то неважко собі уявити, до яких результатів може привести процес атомізації людства, який відбувається в обстановці безпорядків, смут, громадянських війн, якщо на шляху цього руйнівного процесу не поставити надійний захист. Адже тоді на місці стабільних і життєздатних федеративних держав виникне велика кількість (згідно з деякими оцінками, більше двох з половиною тисяч) карликових міні-держав, які будуть не в змозі утримувати себе економічно і зможуть виживати та існувати лише за допомогою багатих і економічно процвітаючих країн.

Про те, що це не гіпотетична, а реальна загроза, особливо для європейських країн, свідчить трагічний досвід Югославії, України, країн Східної Європи, у яких активізувались націоналістичні елементи (Румунія, Угорщина тощо). І питання сьогодні полягає у тому, хто може стати наступною жертвою розколу чи фрагментації держав – Великобританія, Канада, Італія, Франція, Іспанія? Виникає питання: чи не здійснили держави Євросоюзу помилки, відмовившись від захисту єдності Югославії і визнавши незалежність похапцем створених складових її частин? Не помиляються чи країни ЄС у своїй

невизначеності по відношенню до російської агресії на території України? Чи не зміняться кордони багатьох європейських держав як наслідок подібного "зваженого стримування" російської агресії? Адже ніхто не знає де Росія зупиниться: в країнах Балтії, Польщі, Чехії і т.п.? Адже історія знає приклади з відносно недалекого минулого, коли ось так же "виважено стримували" Гітлера і германський націоналізм. Результат - Друга Світова війна. Чи не краще будь-які спроби використання сили при завоюванні чужої території припиняти на корені? Можливо агресора потрібно зупиняти силою, а не секторальними санкціями?

Сьогодні конфлікт інтересів між державами-членами ЄС, відбувається в результаті того, що є велика різниця в рівнях економічного розвитку країн. Розширення політичної інтеграції ставить в особливо не вигідне становище ті країни, які вже залежать від рішень, які приймаються у Брюсселі, але ще не здатні стати повноцінними партнерами ЄС. Для них ЄС – це “неоімперія”, у яку заставляють пасивно вірити й виконувати накази, які є для мешканців таких країн, як Греція, Португалія, а у майбутньому – країни Балтії – чужими та незрозумілими [13, с.131-134].

Таким чином, в наявності ціла низка ситуацій кризового та конфліктного характеру, частина яких прийшла з часів “окремого буття” країн Євросоюзу, а частина сформувалась у нових умовах і під тиском нових обставин. Узагальнюючи причини виникнення конфліктних ситуацій на європейських теренах, слід виокремити, зокрема, наступні причини:

- 1) Неузгодженість правового поля окремих держав, Євросоюзу та ООН;
- 2) Розбіжності історичного, ідеологічного, економічного та, частково, етнічного розвитку держав;
- 3) Відсутність узгоджених механізмів вирішення конфліктів в межах Євросоюзу та його членів, впевненість сторін у тому, що кризові ситуації можуть бути вирішені тільки в площині силового варіанту;
- 4) Некероване зростання обсягів міждержавних міграційних процесів, викликаних економічними та політичними (у тому числі військовими) причинами, внаслідок чого порушується кількісний та якісний баланс всередині поліетнічного соціуму;
- 5) Поява і розвиток радикальних нацистських рухів та організацій тощо [14, с. 341-352].

Таким чином, неготовність влади України до розв’язання й вирішення конфліктних ситуацій, викликаних високим ступенем ризику порушити рівновагу, тим не менше, як свідчить політична практика сьогодення, компенсується пошуком нових форм врегулювання етнонаціональних та регіональних проблем. Найбільш слабою ланкою цього процесу є законодавчо-правова база національної й регіональної політики України. Тому дисертантка впевнена, що законодавцям прийдеться ще не раз звертатися до питань державного устрою України. Але для їх вирішення вкрай потрібні як всебічні моніторинги економічних, політичних, мовних, етнокультурних особливостей кожного регіону країни, так і врахування напрямів та шляхів оптимізації

етнонаціональних та регіональних відносин, накопичених світовою спільнотою в епоху глобалізації [15].

Висновки

Охарактеризувавши моделі, стратегії і методи урегулювання етнонаціональних та регіональних конфліктних ситуацій в умовах сучасних цивілізаційних тенденцій, доведено, що на відміну від соціальних, зокрема, політичних конфліктів, що називається, “у чистому вигляді”, конфлікти етнорегіонального характеру, тим більше, у поліетнічному соціумі, прикладом якого є Україна, мають специфічні риси й аналізуються в контексті цих процесів у площині соціальної філософії, не знаходячись в межах класичної конфліктологічної парадигми, хоч і відчують її вплив. Світ політичного – це сфера не лише постійного, а й підвищеного в порівнянні з іншими сферами суспільного життя конфліктності. Етнонаціональні та регіональні конфлікти, таким чином, не є унікальним явищем суспільного життя, адже на них розповсюджуються загальні характеристики будь-яких соціальних конфліктів. Суб'єктами в етнонаціональних та регіональних конфліктах можуть виступати як окремі індивіди, так і самі різноманітні соціальні групи, інтереси яких зіштовхуються, і при цьому владні ресурси як розподільчий інструмент виступають об'єктом протиборства.

Проаналізувавши місце і роль українського етнонаціонального фактора у стабілізації поліетнічного соціуму Об'єднаної Європи і світу, доведено, що характерною рисою суспільства кінця XX – початку XXI ст. є співіснування двох протилежних тенденцій – поступової “поліетнізації”, “полірегіоналізації”, “поліконфесіоналізації” та мультикультуралізації соціуму, який розуміється у широкому сенсі слова, і, водночас, сплесків етнічної нетерпимості, неприйняття інших, окрім титульної, релігій або конфесій, міжрегіональних конфліктів економічного, мовного і навіть історичного характеру. Сучасний етап суспільного розвитку характеризується не просто інтенсифікацією змін в усіх сферах етнонаціонального буття людства, у тому числі у площині етнонаціональних і міжрегіональних відносин, а, досить часто, радикальними переорієнтаціями, які набувають діаметрально протилежних напрямків під тиском по різному скерованих потоків інформації. Розглядаючи місце і роль етнонаціонального і регіонального факторів у функціонуванні поліетнічного соціуму України, Об'єднаної Європи і світу ми повинні усвідомлювати, що, незважаючи на беззаперечну об'єднавчі складові – поліетнічність та мультикультуралізм, слід враховувати певні різновиди поліетнічного соціуму, які сформувалися під впливом розбіжностей між технологічним потенціалом країни / країн, які ці поліетнічні соціуми створюють, якістю культурних та національних регуляторів і внутрішньою стійкістю етнонаціональної та регіональної системи. Додамо до цього ще й розбіжності історичного та інституційного характеру. У регіональному ж аспекті саме на політичному та електоральному просторах формуються політико-географічні образи “регіонів-донорів” і “регіонів-споживачів”, на базі яких вибудовуються регіонально-орієнтовані електоральні стратегії партій, блоків та окремих політичних лідерів.

Таким чином, соціально-філософський аналіз поліетнічного соціуму потребує тлумачення етнонаціонального та регіонального факторів у функціонуванні поліетнічного соціуму. Поліетнічний соціум сьогодні характеризується зіткненнями чи боротьбою різних сил, що виникають у результаті формування міжетнічних та міжрегіональних стосунків у контексті негативної або позитивної інтеграції, основним чинником яких є етнічна та регіональна ситуація в певній країні або у міждержавному об'єднанні.

Список використаних джерел

1. McCormic, J. *The European Union: Politics and Policies*. Colorado: Westview, 1999. P 45.
2. Avery D. H. Poole. *Cooperation in Contention: The Evolution of ASEAN Norms*. University of British Columbia YCISS Working Paper. 2007. January No 44. P 5.
3. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://novsten.com/4730-otelnaya-bazaperta-mneniya-i-otzyvy.html>
4. O'Brein D. and Nusbaum S. *Intelligence Gathering on Asymmetric threats* // *Jane's Intelligence Review*. 2000. October. P 52.
5. Мейс Дж. Геополітичні імплікації етнополітики // *Політична думка*. – 1995. - № 1. – С. 87 – 96.
6. Kalyanaraman S. *Conceptualization of Guerrilla Warfare* // *Strategic Analysis: A Monthly Journal of the IDSA*. 2003 April - June. Vol. XXVII. No 2.
7. Стайкуца С.В. Соціотехнічні аспекти становлення сучасної інформаційної цивілізації: дис. канд. філософ. наук: 09.00.03 / Сергій Володимирович Стайкуца. - Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К.Д.Ушинського.- Одеса, 2009.
8. Балувев Д.Г. Приватизація воєнно-силових функцій держави: Якаві перспективи? // *Міро́вая економіка і міжнародні відносини*. 2004. №3.- с.64-70.
9. Ткаченко А.М., Воронкова В.Г., Ткаченко М.О. Міжнародні економічні відносини. Навчальний посібник.- К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2009.- 352 с.
10. Перепелиця Г. М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи. – К.: Стилос - ПЦ „Фоліант”, 2003. – 256 с.
11. Beeson M. *Regionalism and Globalisation in East Asia*. London: Palgrave Macmillan, 2007. 218 p.
12. *The European Integration Theory* / A. Wiener and T. Diez (eds). Oxford: Oxford University Press, 2005. P 54-61.
13. Новые границы Европы: Возможности вызовы / Под ред. И.М.Бусыгиной . - М.: МГИМО (У) МИД России, 2003. – 395 с.
14. Максименюк М.Ю. Етнонаціональні та регіональні конфліктні ситуації: моделі, стратегії і методи урегулювання в умовах сучасних цивілізаційних тенденцій / М.Ю. Максименюк // *Ученые записки национального университета им. В.И. Вернадского*. Том 24 (65), № 3. Серия : Философия. Культурология. Политология. Социология. – Симферополь, 2013. – С. 341-352.
15. Воронкова В.Г. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри. Монографія / Валентина Григорівна Воронкова. - Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2010.- 272 с.

REFERENCES

1. McCormic, J. The European Union: Politics and Policies. Colorado: Westview, 1999. P 45.
2. Avery D. H. Poole. Cooperation in Contention: The Evolution of ASEAN Norms. University of British Columbia YCISS Working Paper. 2007. January No 44. P 5.
3. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://novsten.com/4730-otelnaya-baza-perta-mneniya-i-otzyvy.html>
4. O'Brein D. and Nusbaum S. Intelligence Gathering on Asymmetric threats // Jane's Intelligence Review. 2000. October. P 52.
5. Mace J. Geopolitical implications of ethno-politics / J. Mace // Political thought. – 1995. - № 1. – С. 87 – 96.
6. Kalyanaraman S. Conceptualization of Guerrilla Warfare // Strategic Analysis: A Monthly Journal of the IDSA. 2003 April - June. Vol. XXVII. No 2.
7. Stajkuca S. Sociotechnical aspects of formation of modern information civilization: Science: 09.00.03 / Sergey Stajkuca. -Ukrainian State Pedagogical University K. D. Ushinsky.- Odessa, 2009.
8. Baluev D.G. Privatizaciâ voenno-silovyh funkcij gosudarstva: Kakovy perspective? // Mirovaya President and international relations. -2004. №3.- с.64-70.
9. Tkachenko A. M., Voronkova V.G., Tkachenko M.A. International economic relations. Tutorial. -K.: Publishing House «Pro», 2009.- 352 с.
10. Perepelitsa G.M. The genesis of conflicts in the post-Communist space in Europe. – K.: Stylos-PC "Folio", 2003. – 256 с.
11. Beeson M. Regionalism and Globalisation in East Asia. London: Palgrave Macmillan, 2007. 218 p.
12. The European Integration Theory / A. Wiener и T. Diez (eds). Oxford: Oxford University Press, 2005. P 54-61.
13. New: vyzovy granicy Vozmožnosti Evropy /edited. And M. Busyginovj. -Moscow: MGIMO (U) MID Russia, 2003. – 395 с.
14. Maksimenûk M.Y. Ethnonational and regional conflicts: models, strategies and methods of settlement in terms of modern civilizational trends /M. Maksimenûk // Zapiski Učenyje National University V.I. Vernadskogo. Volume 24 (65), 3. Series: Filosofijâ. Kul'turologijâ. Politologijâ. Sociologijâ. – Simferopol, 2013. P. 341-352.
15. Voronkova V.G. Philosophy of globalization: socio-anthropological, and socio-economic and socio-cultural dimensions. Monograph / Valentina Grigoryevna Voronkova. - Zaporozhye: ZDIA, 2010.- 272 с.

МАКСИМЕНЮК, М.Ю. – кандидат философских наук, доцент кафедры менеджмента организаций и управления проектами Запорожской государственной инженерной академии (Запорожье, Украина)

КРИЗИСНЫЕ И КОНФЛИКТНЫЕ СИТУАЦИИ «НОВОГО ПОКОЛЕНИЯ» В СОВРЕМЕННОМ ПОЛИЭТНИЧЕСКОМ СОЦИУМЕ И ПОПЫТКИ ИХ ПРЕОДОЛЕНИЯ

В статье дается анализ кризисных и конфликтных ситуаций «нового поколения» в современном полиэтническом социуме и попытки их преодоления. Для достижения этой цели проанализирована логика разворачивания кризисных и конфликтных ситуаций «нового поколения» в современном полиэтническом социуме в эпоху глобализации, причины влияния этнонациональных и региональных конфликтов в динамике конфликтов в Объединенной Европе, а именно главным образом языковых, межрелигиозных, межконфессиональных, экономических и территориальных; обоснованы сущность процессов

Кризисні й конфліктні ситуації «нового покоління» у сучасному поліетнічному соціумі ...

глобализации и проявления нового типа конфликтов; выявлены эволюция во взглядах на конфликты от традиционного «классического» типа к новым формам миротворческих операций, которые имеют часто многокомпонентный характер.

Ключевые слова: кризисные ситуации, конфликтные ситуации, конфликты нового поколения, современный полиэтничный социум, глобализация.

MAKSIMENYUK, MARINA - *Candidate of Philosophical Sciences (PhD), Assistant Professor of the Department of Management of Organizations and project management Zaporozhye State Engineering Academy (Zaporizhzhya, Ukraine)*

CRISIS AND CONFLICT SITUATIONS OF «NEW GENERATION» IN MODERN POLIETNICHNOMU SOCIUMI AND ATTEMPTS OF THEIR OVERCOMING

The article describes the crisis and conflict situations "new generation" in modern multicultural society and attempts to overcome them. To achieve this objective analyzed the logic of crisis and conflict situations "new generation" in contemporary multiethnic society in the era of globalization causes the influence of ethnic and regional factors on the occurrence of conflict in a United Europe, namely, mainly linguistic, inter-religious, interfaith, economic and territorial; it justifies the nature of the processes of globalization and the existence of a new type of conflict; identified the evolution in views on the conflict from the traditional "classic" type and the new forms of peacekeeping operations, which often have multi-component nature.

Keywords: *crisis situation, conflict situation, conflict of the "new generation", modern multicultural society, globalization.*

*Стаття надійшла до редакції 08.01.16 р.
Рекомендовано до друку 13.01.16 р.*